

Thúc đẩy khởi nghiệp đổi mới sáng tạo tại các cơ sở giáo dục

Đông Thị Hiền

ThS. Khoa Kinh tế & QTKD - Trường Đại học Hải Phòng
Received: 12/3/2024; Accepted: 17/3/2024; Published: 21/3/2024

Abstract: Promoting innovative startups in educational institutions is opening a new direction in education, equipping students with knowledge about innovation, creating a foundation, and promoting the spirit of innovation. start a business and change thinking. Within the scope of the article, the author focuses on researching the current status of innovative start-up activities at educational institutions, and on that basis makes a number of policy recommendations to promote innovative start-ups. Creativity at educational institutions is increasingly developing.

Keywords: Promote innovative startups, educational facility

1. Đặt vấn đề

Hiện nay hoạt động khởi nghiệp đổi mới sáng tạo (KN ĐMST) ngày càng có vai trò quan trọng đối với sự phát triển bền vững của các quốc gia. KN ĐMST là một trong số các chỉ tiêu đánh giá năng lực cạnh tranh của một quốc gia. Để đạt được điều đó, KN ĐMST trong các cơ sở giáo dục (GD) đóng vai trò quan trọng nhằm thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp, tạo nên móng vững chắc cho khởi nghiệp thành công

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm khởi nghiệp đổi mới sáng tạo

KNĐMST tồn tại nhiều định nghĩa. Để phân biệt “khởi nghiệp” với hoạt động “lập nghiệp thông thường”, khái niệm khởi nghiệp (KN) được gắn với đặc thù là dựa trên sáng tạo, vì vậy thường dùng khái niệm “khởi nghiệp đổi mới sáng tạo”. KNĐMST (Start-up) được hiểu là quá trình KN dựa trên ý tưởng sáng tạo, tạo ra sản phẩm mới; hoặc sản phẩm cũ nhưng có điểm khác nổi trội, ưu việt hơn so với những sản phẩm, dịch vụ đã từng có trên thị trường và được phát triển nhanh chóng vượt bậc.

Theo các tài liệu học thuật quốc tế, Startup là doanh nghiệp hoặc một tổ chức tạm thời, được thiết kế để tìm ra một mô hình hoạt động có thể lặp lại hoặc mở rộng nhanh chóng (Steve Blank, 2010). Ở VN, thường dùng thuật ngữ “khởi nghiệp đổi mới sáng tạo” (Startup) để phân biệt với lập nghiệp thông thường như mở quán phở hay cửa hàng bán quần áo.

2.2. Thực trạng khởi nghiệp đổi mới sáng tạo tại cơ sở giáo dục

Thời gian qua, Chính phủ VN đã ban hành rất nhiều chính sách hỗ trợ hoạt động KN, nhất là KNĐMST. Điều này thể hiện quyết tâm của Đảng, Nhà nước và Chính phủ trong việc tạo dựng môi trường thuận lợi

cho các doanh nghiệp KN phát triển và vươn ra quốc tế. Hệ thống GD có vai trò thúc đẩy KNĐMST thông qua việc cung cấp cho xã hội những nhân lực được trang bị tư duy và kỹ năng cần thiết cùng các kết quả nghiên cứu mang tính ứng dụng. Xác định được tầm quan trọng này, hiện nay, các cơ sở GD ở VN bên cạnh việc đào tạo chất lượng đã luôn quan tâm, chú trọng xây dựng môi trường KN cho học sinh, sinh viên (HS, SV) như: Ban hành các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn hoạt động sáng tạo - KN cho toàn thể HS, SV cũng như cán bộ trong nhà trường; khuyến khích các khoa hỗ trợ cho HS, SV thành lập các câu lạc bộ KN; xây dựng quỹ tài chính, tạo nguồn kinh phí nhằm khuyến khích, hỗ trợ HS, SV sáng tạo - KN... Trong hoạt động thông tin tuyên truyền, một số cơ sở GD đã tổ chức tuyên truyền, hướng dẫn HS, SV sử dụng, khai thác nguồn thông tin, học liệu từ cổng thông tin KN đổi mới sáng tạo quốc gia trên các phương tiện thông tin của nhà trường đồng thời được lồng ghép vào các giờ sinh hoạt, giờ học ngoại khóa, băng tin. Trong hoạt động đào tạo, nâng cao kỹ năng KNĐMST, nhiều cơ sở GD đã khuyến khích các cá nhân có kiến thức, kinh nghiệm về KN tình nguyện tham gia công tác tư vấn, hỗ trợ HS, SV tại các trường; xây dựng các chuyên đề về KN và đưa vào chương trình đào tạo theo hướng bắt buộc hoặc tự chọn để khơi dậy các ý tưởng, dự án KN của HS, SV, GV có ứng dụng công nghệ; thí điểm xây dựng KN mềm cũng như đổi mới sáng tạo thành mô đun môn học riêng hoặc được lồng ghép trong nội dung giảng dạy của từng môn học...

Hiện nay, Cách mạng Công nghiệp 4.0 mang đến nhiều cơ hội nhưng cũng tạo ra những thách thức mới trên toàn cầu. Theo thống kê của Quỹ Nhi đồng Liên hợp quốc (UNICEF), thế giới có hơn 1,8 tỷ thanh niên

đang thiếu KN đáp ứng công việc trong tương lai. Do đó, việc đẩy mạnh đào tạo KNKNST trong các cơ sở GD nghề nghiệp là yêu cầu cấp thiết hiện nay. Theo đó, KN sáng tạo không chỉ trang bị KN làm việc cho HS, SV mà cần trang bị KN mềm để HS, SV có thể tự tìm việc làm và đáp ứng công việc trong bất kỳ hoàn cảnh nào

Bên cạnh những thành tựu đạt được, công tác đào tạo kỹ năng KNST trong các cơ sở giáo dục vẫn còn những tồn tại hạn chế như:

Cơ chế chính sách khuyến khích, hỗ trợ học viên KNST còn thiếu; công tác tổ chức bồi dưỡng, tập huấn các kiến thức cơ bản về KN cho đội ngũ cán bộ, GV hướng nghiệp còn gặp nhiều khó khăn về kinh phí tổ chức; công tác tổ chức các hoạt động thực tập, trải nghiệm, giao lưu, hội thảo, trao đổi, học tập kinh nghiệm về đào tạo KN cho đội ngũ làm công tác tư vấn, hỗ trợ HS, SV khởi nghiệp chưa được tổ chức thường xuyên; lực lượng cán bộ, GV làm công tác KN tại các cơ sở GD nghề nghiệp đa phần là kiêm nhiệm...

Đội ngũ tư vấn, hỗ trợ còn ít kinh nghiệm; chưa có bộ phận chuyên trách; nhiều cán bộ, GV thiếu nhiệt huyết, tư duy không muốn đổi mới; chế độ, chính sách dành cho đội ngũ hướng dẫn SV còn hạn chế; tài liệu hướng dẫn khởi nghiệp cho SV còn ít, chưa sát với thực tiễn; một bộ phận SV ngại khó khăn, thiếu tính năng động, sáng tạo, chưa cân đối được giữa việc học và tham gia hoạt động ngoại khóa về KN. Ngoài ra, nước ta chưa có sự phân bố đều các đơn vị, trung tâm và vườn ươm hỗ trợ KN, đa số đều tập trung ở Hà Nội và TP Hồ Chí Minh. Điều này làm cho SV một số khu vực khác không tiếp cận được những nguồn lực hỗ trợ cần thiết.

2.3. Kết quả

Trải qua 5 năm tổ chức, từ hàng nghìn dự án của các HSSV đến từ các địa phương, trường ĐH, CĐ, Ban tổ chức Cuộc thi cấp Trung ương đã nhận được tổng số: 1.670 dự án đến từ các cơ sở đào tạo và 900 dự án đến từ các trường THPT, THCS trong toàn quốc. Trong đó: Năm 2018 là 721 dự án; năm 2019 là 668 dự án; Năm 2020 là 339 dự án; Năm 2021 - 2022 (SV_STARTUP LẦN IV) là 334 dự án; Năm 2022 - 2023 (SV_STARTUP_LẦN V) là 508 dự án. 70% các dự án đã có sản phẩm và 30% dự án là ý tưởng hoặc sản phẩm đang ở mức sản xuất thử.

Hiện tại nhiều dự án của HSSV đã được thành lập doanh nghiệp hoặc được các doanh nghiệp lớn mua lại để đưa vào sản xuất đại trà. Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 1665/QĐ-TTg phê duyệt Đề án “Hỗ trợ HS, SV (HSSV) khởi nghiệp đến năm 2025” (Đề án) với mục tiêu thúc đẩy tinh thần khởi

ngiệp của HS, SV và trang bị các kiến thức, KN về khởi nghiệp cho HS, SV trong thời gian học tập tại các nhà trường; tạo môi trường thuận lợi để hỗ trợ HS, SV hình thành và hiện thực hóa các ý tưởng, dự án KN, góp phần tạo việc làm cho HS, SV sau khi tốt nghiệp. Đây là một trong những chủ trương, chính sách phát triển giáo dục phù hợp với yêu cầu, xu thế của thời đại, tạo bước đột phá trong việc đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho tương lai. Hiện đã có 35 địa phương đã ban hành được kế hoạch của UBND tỉnh để triển khai các nhiệm vụ về công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm và hỗ trợ KN cho HS theo quy định tại Thông tư số 07/2022/TT-BGDĐT. Trong đó có 45 Sở GDĐT đã ban hành kế hoạch để triển khai công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm và hỗ trợ KN cho HS trong ngành GD; - Có 12 địa phương đã triển khai công tác phối hợp với các cơ quan, đơn vị để triển khai thí điểm xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp tại địa phương với các nội dung, cụ thể như: Tổ chức tuyên truyền về các hoạt động đổi mới sáng tạo, KN cho HS các cấp bậc học trên địa bàn thông qua các hoạt động GD, qua tài liệu và các cuộc giao lưu, diễn đàn, truyền cảm hứng. Tổ chức thí điểm tổ chức bồi dưỡng, cung cấp kiến thức, KN khởi nghiệp cho HS theo quy định tại Thông tư số 07/2022/TT-BGDĐT ngày 23/5/2022 của Bộ trưởng Bộ GD & ĐT tạo quy định công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm và hỗ trợ KN trong các cơ sở GD. Hiện KN đã và đang được cả xã hội quan tâm và việc tạo ra một mô hình Hệ sinh thái KN, phổ thông, đại học, doanh nghiệp và tổ chức nghiên cứu đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển kinh tế và xã hội của một quốc gia.

3. Kết luận

Để thúc đẩy hoạt động KNDMST tại các cơ sở GD tác giả đưa ra một số khuyến nghị sau:

- *Đối với nhà trường*: Nhà trường đóng vai trò hỗ trợ như một mắt xích trong hệ sinh thái KN với các hoạt động nuôi dưỡng thái độ tích cực với hoạt động KN cho HS, SV đưa văn hóa KN vào các trường. Nhà trường có thể thực hiện các hoạt động khơi gợi sự hứng thú của HS, SV với hoạt động KN và trở thành doanh nhân trong tương lai, như: Tổ chức hội thảo chia sẻ các tấm gương KN thành công nhằm truyền cảm hứng cho tinh thần KN. Hỗ trợ HS, SV phát hiện mong muốn, nuôi dưỡng và thúc đẩy ý muốn trở thành doanh nhân. Bên cạnh chương trình đào tạo kiến thức, nhà trường cần đưa môn học KN thành hoạt động ngoại khóa nhằm khuyến khích văn hóa khởi nghiệp trong HS, SV; khơi gợi văn hóa KN và tinh thần kinh doanh, nâng cao nhận thức và năng lực về KN. Nhà trường đóng vai trò hạt nhân trong việc nâng cao năng lực và tự tin khởi nghiệp sáng tạo, đưa khởi nghiệp

sáng tạo trở thành nội dung giảng dạy chính khóa cho HS, SV, qua đó cung cấp kiến thức, kinh nghiệm, cũng như cọ sát thực tế với hoạt động khởi nghiệp của HS, SV. Nhà trường cũng cần có các vườn ươm về khởi nghiệp để quy tụ các nhóm HS, SV tiềm năng khởi nghiệp và có cơ chế hỗ trợ những ý tưởng khởi nghiệp khả thi, hỗ trợ HS, SV và GV thương mại hóa các ý tưởng KN có tiềm năng ứng dụng cao. Nhà trường cần có quỹ hỗ trợ để thúc đẩy KNĐMST trong HS, SV.

Đối với giáo viên: GV nên lồng ghép các tình huống thực tế về KN phù hợp tạo cho các bài giảng không quá khô khan, quá nặng lý thuyết dễ gây nhàm chán, giúp HS, SV thực hành, rèn luyện các KN cần thiết để có thể bắt đầu khởi nghiệp, như đưa ra các tình huống khởi nghiệp thực tế để HS, SV thực hành. GV gợi ý một số mô hình khởi nghiệp và hướng dẫn HS, SV cách thức để khởi nghiệp, khơi dậy trong HS, SV niềm đam mê khởi nghiệp. GV nên tạo điều kiện, hỗ trợ HS, SV trong quá trình khởi nghiệp, hỗ trợ về những thông tin KN, như: thông tin thị trường, đầu tư, chính sách, huy động vốn, cách thức tổ chức, điều hành... và các thông tin quan trọng khác

Đối với HS, SV:

Thứ nhất, phải thường xuyên rèn luyện KN, kinh nghiệm thực tế, kinh nghiệm làm việc... để có 44 Kinh tế và Dự báo thể bắt đầu cho việc KN của chính mình, như tham gia: các câu lạc bộ khởi nghiệp, các khóa tập huấn về khởi nghiệp và một số hoạt động khởi nghiệp, cũng có thể làm thêm lễ rèn luyện kỹ năng bán hàng, kỹ năng giao tiếp và kỹ năng kinh doanh phục vụ cho việc khởi nghiệp của chính mình, thường xuyên lắng nghe ý kiến của người khác và luôn học hỏi kinh nghiệm khởi nghiệp từ những người đi trước. Cần tích cực tham gia các hoạt động phong trào nghiên cứu khoa học, tích góp kinh nghiệm kinh doanh ngoài xã hội nếu có điều kiện. Qua đó, năng lực lãnh đạo được vun đắp, là động lực để phát triển ý định khởi nghiệp, bởi doanh nhân luôn gắn liền với năng lực lãnh đạo, năng lực làm chủ, khả năng điều hành một tập thể.

Thứ hai, cũng cần thay đổi tư duy và mục đích học tập từ tìm việc làm sang tự tạo việc làm cho bản thân mình và cho xã hội. Những kiến thức được học trong nhà trường kết hợp với kiến thức khởi nghiệp.

Thứ ba, cần phải có quyết tâm hơn, nỗ lực và tự tin hơn khi bắt đầu khởi nghiệp. Khi mới bắt đầu khởi nghiệp bao giờ cũng gặp phải một số khó khăn nên phải có quyết tâm cao, nỗ lực lớn, thì mới có thể vượt qua và mới thành công. Phải biết quý trọng, tận dụng thời gian cho công việc KN của mình, cần phải có một kế hoạch cụ thể về khởi nghiệp của chính mình, cũng đừng bao giờ lãng tránh công việc, cần nhanh nhẹn và nắm bắt thời cơ kịp thời thì quá trình khởi nghiệp mới

có thể thành công.

Đối với phương diện quản lý nhà nước: Nhà nước cần tạo dựng khung pháp lý thống nhất, đồng bộ, đặc biệt là cần có đạo luật dành riêng cho các dự án khởi nghiệp đổi mới sáng tạo nói chung và của SV nói riêng. Đồng thời, cần có chính sách cho SV tiếp cận nguồn vốn tín dụng, đất đai hỗ trợ cho khởi nghiệp đổi mới sáng tạo; các cơ sở giáo dục nghề nghiệp cần có quỹ hỗ trợ để thúc đẩy khởi nghiệp đổi mới sáng tạo trong SV.

Ngoài ra, cần tiếp tục đẩy mạnh thực hiện công tác tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức của HS, SV về chủ trương, chính sách pháp luật của Đảng, Nhà nước liên quan đến khởi nghiệp và phát triển nghề nghiệp nhằm thay đổi nhận thức, khơi dậy tiềm năng, sức sáng tạo của HS, SV. Tăng cường thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp của HS, SV và trang bị các kiến thức, kỹ năng về khởi nghiệp cho HS, SV trong thời gian học tập tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp.

Có thể nói, xây dựng hệ sinh thái KNĐMST không phải là nhiệm vụ ngắn hạn, mà là một quá trình lâu dài, đòi hỏi tầm nhìn, chiến lược sâu rộng. Để nâng cao chất lượng của phong trào KN, không chỉ cần có sự tiên phong của nhà trường và các GV mà còn cần sự tham gia hỗ trợ nhiều mặt từ các bộ, ban, ngành, tổ chức, quỹ đầu tư. Những nguồn lực này sẽ là nền tảng vững chắc để các bạn HS, SV tự tin thực hiện những sáng kiến và ý tưởng đổi mới sáng tạo của mình, góp phần nâng tầm hệ sinh thái KNĐMST Việt Nam năng động, phát triển và đột phá.

Tài liệu tham khảo

[1] Nguyễn Xuân Cường, 2016. “*Chất lượng là điểm yếu của cộng đồng khởi nghiệp Việt Nam*”, xem 28/11/2016, <http://viettimes.vn/chat-luong-la-diem-yeu-cua-cong-dong-khoi-nghiep-viet-nam-91954.html>

[2] Nguyễn Đăng Tuấn Minh, 2017. “*Trường đại học - Trung tâm của khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo*”, xem <http://tiasang.com.vn/doi-moi-sang-tao/truong-dai-hoc--trung-tam-cua-khoi-nghiep-va-doi-moi-sang-tao--10422>

[3] Bùi Nhật Quang (2018). “*Viện Hàn lâm khoa học xã hội Việt Nam*”, xem <http://tapchikhxh.vass.gov.vn/khoi-nghiep-doi-moi-sang-tao-viet-nam-n50148.html>

[4] Steve Blank (2010), *What's A Startup? First Principles*. <https://steveblank.com/2010/01/25/whats-a-startup-first-principles/>

[5] Trần Văn Trang (2017), *Cẩm nang hiểu biết về kinh doanh, Sách hướng dẫn khởi nghiệp của phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam*, NXB Thanh niên. Hà Nội